

כניסת שבת: 17:25
ציאת השבת: 18:28
לדעת ר"ת: 19:02

אורי וישעי

לעילוי נשמת היקר באדם,
אציל הנפש ר' יובל זהראי ז"ל בן שושנה שתחי'

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה 050-6229335 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

עטרת פז

הנה הגמ' בתענית (כט.) פותחת במילים המוכרות לנו בכל שנה ושנה "משנכנס אדר מרבין בשמחה", וידוע כי נס פורים מלמד אותנו, שלא כל מה שנראה רע, הוא באמת רע. מה שהיה נראה לעין האדם רע מכל, נהפך לטובה. ולא רק שהרע מתבטל, אלא "ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשנאיהם" (אסתר ט, א). בתחילה, לא שלטו היהודים, רק אחר-כך, מתוך הסכנה האיומה, סכנת ההשמדה - להשמיד, ולהרוג ולאבד, "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאיהם". המהפכה היתה לא רק של הצלה ממוות לחיים, לא רק פיזית, אלא גם רוחנית. קודם לכן - היה משבר רוחני חמור, עד כדי שנכשלו בהשתחואה לצלם. היתה התבוללות, ונהנו מסעודתו של אותו רשע (מגילה יב.), ואחר-כך - "הדור קיבלוה בימי אחשורוש" (שבת פח.). קבלת תורה מרצון, התעוררות רוחנית אדירה. התעוררות, שהשפיעה על הגויים, "ורבים מעמי הארץ מתייהדים" (אסתר ח, יז).

מאותו מאורע למדנו לראות את המציאות באופן שונה. למדנו לדעת, שסכנה של השמדה טוטאלית יכולה להיפך להצלחה ולהתעוררות של חיים מחדש. ואכן, זמן קצר אחר-כך, נבנה בית-המקדש השני. שערנו בנפשכם את תחושת היהודים בעת שהזמינה אסתר את המן עם אחשורוש למשתה. היהודים, ודאי היו המומים, איך היא מעיזה לעשות כזאת, כאשר ישראל בצרה? מי יודע מה כוונתה? איך היא מסוגלת להזמין את הרשע הזה, ראש הרשעים, שונא ישראל, שרוצה ועומד להשמידם!?

והנה, למחרת מתפרסם שיהיה עוד משתה, וגם למשתה הזו מזמינה אסתר את המן עם אחשורוש. זה ודאי כבר היה בלתי נסבל, אבל בסוף התברר, שכל ההזמנה היתה על-מנת להפיל את אותו רשע בפח. דוקא בדרך זו, אפשר היה להערים עליו, והוא לא הספיק להכין את עצמו לצרה, שאסתר עמדה להפיל עליו. נוכחנו לדעת כי לפעמים המפגש עם השונא, המסיבות איתו, ההידברות כביכול, היא זו שתפיל אותו, והיא זו שתגרום להצלחה מהסכנה, וכל התוכניות המרושעות שלו יתהפכו עליו, הוא ייתלה בעץ שהוא הכין בעצמו. "משנכנס אדר מרבין בשמחה". הכל פתוח, הכל נזיל, הכל יכול להתהפך לטובה. "וְרוּחַ הַצְּלָה יַעֲמוּד לַיהוּדִים", ו"לַיהוּדִים הִיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשֵׁשׁ וְיָקָר".

ופרשי"י "צו" לשון זרוז, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כים.

מספרים כי כאשר הגאון רבי ישראל מסלנט הזדמן פעם לפונדק שבאחד הכפרים. ראה בעל הפונדק כי לפניו אדם בעל הדרת פנים, ופנה אליו בשאלה: "שמוא שוחט הוא מר? יש לי בהמה המיועדת לשחיטה, וקשה לי להוליכה אל השוחט שבעירה הסמוכה".

"לא", השיב רבי ישראל. "אינני שוחט".

ישב רבי ישראל בפונדק וכעבור זמן מה פנה אל הפונדקאי בבקשה: "המוכן אתה להלוות לי רובל אחד?"

כיצד אעז להלוות לך ואינני מכיר אותך?" השיב הפונדקאי בתמיהה. "מי ערב לי שתפרע את החוב?"

"השומעות אונגך את שדובר פיך?" שאל רבי ישראל בתשובה: "בממון אינך סומך עלי אפילו ברובל אחד, ואילו בשחיטה, שהתורה כה מחמירה בה, סמכת עלי עוד בטרם ברכתך לשלום"... (מתוך מעשיהם של צדיקים)

האות הקטנה

על מוקדה על המזבח כל הלילה (ו, ב)

האות מ' שב"מוקדה" היא זעירא, וביאר זאת הרבי מקוצק ז"ע שהאות מ' באה לרמוז שההתלהבות והלהט של אדם מישראל לתורה וליהדות אינם צריכים להיות בולטים לכל עין אלא חבויים בליבו פנימה, משום שככל שההתלהבות תהיה פנימה היא תתברך ותגבר באדם.

בגדי שבת

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים (ו, ד)

תנא דבי רבי ישמעאל (שבת קיד) לימדך התורה דרך ארץ, בגדים שבישל בהן העבד קדירה לרבו אל יזווג בהן כוס לרבו. והכונה היא, לענין שני בגדי שבת. שכשם שהכהן לא היה לובש בשעות העבודה אותם בגדים שבהם היה מוציא את הדשן אלא לבש בגדים אחרים יותר נאים ויותר נקיים, כך גם בשבת יש לבוש בגדים נאים ונקיים יותר מימי חול (מהרש"א) ודרשו רבותינו בתלמוד (שבת ק"ג) על הפסוק "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכבוד וכבדתו מעשות דרכיך" וגו', "שלא יהיה מלבושך של שבת כמלבושך של חול", כי על ידי הבגדים הנאים האדם מכבד את השבת וזוהו הוא מכבד את השם יתברך כי הוא ציוונו לכבד השבת, וכמו שאם אדם הולך לחתונה מחליף את בגדיו לנאים ומכובדים יותר לכבוד החתן והכלה, כך צריכים אנו להחליף בגדים נאים ומכובדים לכבוד שבת מלכתא. (לבוש יוסף).

מי הוא בן העולם הבא?

הגמרא במסכת תענית (דף כ"ב) מזכירה את רבי ברוקא חוואה, ששאל את אליהו הנביא מי הוא בן עולם הבא, ואליהו הפנה את תשומת לבו לשני בדחנים, שהיו משמחים אנשים עצובים. המהרש"א שם מבאר את הטעם לכך שהם זכו להיות בני עולם הבא בכך שהצחקו עומד במעלה גבוהה וחשובה ביותר, מפני שכשארדם מצטער השכינה אומרת 'קלני מראשי' ומצטערת יחד עמו (חגיגה טו). כלומר, מי שזוכה לשמח את הבריות זוכה בכך לשמח את השכינה, וממילא זוכה לחיי העולם הבא. וכך פסק הרמב"ם (הלכות סוכה פ"ח הט"ו): "השמחה שישמח אדם בעשיית המצווה... עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להיפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב... ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה', שנאמר: והמלך דוד מפוז ומכרכר לפני ה'". ויהי רצון שזוכה להשראת השכינה מתוך שמחה של מצווה - "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר".

הליכות מלכי

שבת זכור

בשבת זו לאחר תפילת שחרית נוהגים בני ספרד לפייט את הפיוט "מי כמוך ואין כמוך", ולאחר קריאה זו מוציאים שני ספרי

תורה, וקוראים בראשון בפרשת השבוע (פרשת צו), ובספר התורה השני קוראים "זכור את אשר עשה לך עמלק". וקריאה זו היא שנקראת "פרשת זכור". לדעת רוב הפוסקים קריאת פרשת זכור היא מצות עשה מן התורה, ומכיוון שהלכה רווחת שמצוות צריכות כוונה (בש"ע סי' ס סע' ד) יש להיזהר לכוון בזמן שמיעת פרשת זכור לצאת ידי חובת מצות זכירת מעשה עמלק ומחיתו, וכן צריך הקורא בתורה לכוון להוציא את הציבור ידי חובתם.

מי שנאנס ואינו יכול לבוא ולשמוע קריאת פרשת זכור בשבת זו, יכוון לצאת ידי חובתו בפרשת כי תצא כשקוראים בה פרשת זכור. וצריך שיאמר לשליח ציבור שיכוון להוציא ידי חובה. ומרן הרב עובדיה יוסף שליט"א הוסיף, שמכל מקום נכון שיקרא פרשת זכור מתוך חומש בשבת זכור.

נחלקו הפוסקים אם נשים חייבות לשמוע פרשת זכור, שלדעת ספר החינוך ועוד פוסקים, נשים פטורות משמיעת פרשת זכור, משום שענין קריאת פרשה זו הוא זכירת מעשה עמלק כדי להילחם בו, ונשים בדרך כלל אינן שותפות באופן פעיל במלחמה, ואינן מצוות על המלחמה, ולכן אינן חייבות בשמיעת פרשת זכור. אך לדעת פוסקים רבים נשים חייבות בשמיעת פרשת זכור, (וכן המנהג ברוב המקומות), ולכן המחמירות לבוא לעזרת נשים לשמוע קריאת פרשת זכור תבוא עליהן ברכה. ואשה שיש לה ילדים קטנים שאי אפשר לעזבם לנפשם מבלי מי שיפקח עליהם יכולה לפטור עצמה משמיעת קריאת פרשת זכור.

וכיום נהוג במקומות רבים להוציא ספר תורה לקריאת פרשת זכור במיוחד לנשים, אחרי זמן התפילה, ואז יכולות הנשים לבור לבית הכנסת לשמוע פרשה זו, ואחרים ישמרו על הילדים בביתם, ומנהג נכון הוא.

בשבת זו מוציאים שני ספרי תורה, ובראשון יקראו בפרשת תצווה, ובספר השני יקראו פרשת זכור, שבה נצטוונו לזכור את מעשה עמלק, שבצאת ישראל מארץ מצרים, בא להילחם איתם עמלק, ואף שהיו כל האומות יראים להילחם עם ישראל, בא עמלק והתחיל להילחם עם ישראל, ובוה סר פחד ישראל מהאומות. ונצטוונו למחות את זכר עמלק, מאיש ועד אשה, מעולל ועד יונק, משור ועד שה, שלא יהיה שם עמלק נזכר אפילו על בהמה, לומר בהמה זו משל עמלק הייתה.

סעודת פורים

מצוה להרבות בסעודת פורים, ולכתחילה צריך לאכול לחם. כתב הרמב"ם (פרק ב' מהלכות מגילה ה"ו) כיצד חובת סעודה זו? שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, וישתה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו. וכתב המאירי (מגילה ז'): חייב אדם להרבות בשמחה בפורים ובאכילה ובשתיה וכו', ומכל מקום אין אנו מצווים לשתות כל כך ולהשתכר ולהפחית כבודינו מתוך השמחה, כי לא נצטוונו על שמחת הוללות ושטות, אלא בשמחת תענוג שנגיע מתוכה לאהבת ה' ולהודות לו על הנסים שעשה לנו, עד כאן עיקר דבריו.

הימים, ימי הלם ומבוכה. העולם החל להבין את עוצמת ההרג והפשע של הצורר הגרמני ימ"ש. בעלות הברית החלו במצוד נרחב על מנת לתפוס את ראשי המרצחים ולהביאם לדין. לאחר חודשים של מרדפים הצליחו לתפוס חלק ניכר מראשי הארורים ולרכזם בעיר נירנברג שבגרמניה, שם החל משפטם בפני בית דין צבאי בינלאומי - "משפטי נירנברג" החלו. בסך הכל עמדו בפני השופטים עמדו עשרים ושנים רוצחים לדין. בפסק הדין חלקם שוחררו מחוסר ראיות, על חלקם נגזרו עונשי מאסר, ועל אחד עשר מהם עונש מוות. בינם לבין עצמם דיברו הנידונים למוות כי כנראה יומתו בירייה.

בלילה שלאחר סיום המשפט נשמעו ליד תאיהם קולות ניסור וחיתוך בעץ. אחד הארורים שהבין כי מכינים בעבורם גרדום לתליה, הוציא ממחבואו כדורי רעל והתאבד. נשאר עשרה. לקראת בוקר הוציאו אותם מתאיהם, הלבישו אותם בבגדים מיוחדים, והודיעו להם כי בתוך זמן קצר יוצאו להורג. קודם הריגתם נתנו להם התליינים לאכול סעודה, ואז הובילו אותם לגרדום. בין הנידונים היה גם מי שתכנן את כל ההסברה הנאצית, מי שהיה אחראי על כל התעמולה, האידיאולוגיה הנאצית, שטרייכר ימ"ש. כשהגיע תורו, צרח בקול גדול: "הייל היטלר, אלוהים גדול, משתה פורים 1946!" ומת. כנראה שהרשע הבין כי עשרת בני המן מתו פה שוב, אולי רמז לבקשתה של אסתר המלכה לתלות את בני המן לאחר שמתו...

במגילת אסתר, בפרשת תליית עשרת בני המן, ישנן שלש אותיות שנכתבות יותר קטן משאר האותיות: במילה 'פרשנדתא' האות ת', במילה 'פרמשתא' האות ש', ובמילה 'ויזתא' האות ז'. ביחד האותיות ת' ש' ז' השנה בה נתלו אותם רשעים!

תמחה את זכר עמלק

כשביקר אחד מחשובי ראשי הישיבות אצל ה'חפץ חיים', שמע ה'חפץ חיים' מפי האורח כי הוא מעביר שיעורים רבים במשך היום בישיבתו, ולכן בקושי מספיק לאכול כמו שצריך. אמר לו ה'חפץ חיים': "היות ואנו מתקרבים לזמנו של המשיח, ותיכף נצטרך להכרית זרעו של עמלק. דבר זה לא יהיה קל ונזדקק להרבה כח, לכן אבקש ממך להקפיד לאכול מידי יום קצת בשר ולשמור על בריאותך כדי שיהיה לך כח לעמוד במשימה".

לעשות טוב לכולם

"כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשוורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו" (י, ג) שמפסוק זה למדים שמרדכי הצדיק שהיה טוב לכולם, דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו, היינו בכל דרך היה טוב הן לעמו והן למשפחתו.

עלון זה יוצא בתרומת הגבירים היקרים החפצים בעילום שם, וברכתי שגורה להם, שה' ישלם פועלם, ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך, העורך